

I. BÁLINT ALAJOS NEMZETKÖZI KONFERENCIA

2023. 12. 11-12.

ABSZTRAKTKÖTET

MÓRA FERENC MÚZEUM, SZEGED

I. NEMZETKÖZI BÁLINT ALAJOS KONFERENCIA

2023

//

1st INTERNATIONAL ALAJOS BÁLINT CONFERENCE

2023

**Móra Ferenc
Múzeum Szeged**

Szeged, 2023

I. Bálint Alajos Nemzetközi Konferencia
Móra Ferenc Múzeum, Szeged
2023. december 11-12.

//

I. Alajos Bálint International Conference
Móra Ferenc Museum, Szeged, Hungary
11-12. December 2023

ABSZTRAKTKÖTET

ABSTRACT BOOK

Szerkesztette:

Hegedűs Anita – Medgyesi Konstantin

Móra Ferenc Múzeum

Szervezőbizottság:

Hegedűs Anita

Medgyesi Konstantin

Szolnoki Zoltán

Tóth István

A konferencia honlapja:

www.moramuzeum.hu/balint-alajos-nemzetkozi-konferencia-2023

E-mail cím:

info@mfm.u-szeged.hu

Technikai szerkesztő:

Hegedűs Anita

Kiadó:

Móra Ferenc Múzeum

ISBN 978-963-9804-72-2

Burak Akin

(doktorandusz, Szegedi Tudományegyetem Bölcsészeti - és Társadalomtudományi Kar,
Történelemtudományi Doktori Iskola)

„Török aszszony vagy te! A' voltam de már keresztény lettem” Új megközelítések
az egri újkeresztények identitásának átalakulására

A Török hódoltság korának politikai, gazdasági, és társadalmi viszonyainak feldolgozása mellett szerepelnek a szakirodalomban vallási áttérésekről szóló kutatások is. Sokszor olvashatunk mohamedán hitre áttért magyar renegátokról, azonban az éremnek másik oldala is van: a politikai erőviszonyok megváltozása következtében, a várak, városok visszafoglalása után találkozhatunk kollektívan keresztény hitre áttért oszmán alattvalókkal is.

Ennek talán legjelentősebb példája 1687-ben az egri vár császári kézre kerülése után történt. A vár feladásáról szóló egyezmény értelmében a város muzulmán lakossága – mind a törökségből valók, mind renegátok – szabadon dönthettek az elvonulásról vagy maradásról. Egy részük így elindult az akkor még török uralom alatt lévő Nagyváradra. Viszont választhatták a városban való letelepedést is, és jelentős számú család élt e lehetőséggel. Ezen családok tagjainak a keresztény hitre való áttérítését rögtön a kapituláció után megkezdték.

A későbbiekben más várak török uralom alól való felszabadítása után Egerbe újabb áttérni kívánó török alattvalók érkeztek, és ott nyíltan letelepedtek, vagy csak titokban meghúzódtak. Azonban nem tudhatjuk a választ arra, hogy igaz meggyőződéssel választották-e a kereszténységet, vagy csak kényszerű rászorultságból. Vajon mit jelentett ezeknek az embereknek a vallás? Spirituális élmény volt-e, vagy a túlélés eszköze? Ezekre a kérdésekre keressük a választ egy később, 1709-ben folytatott vizsgálaton keresztül. Az ebben az időszakban a városba érkező török tolmácsok, kereskedők mindent megtettek annak érdekében, hogy az egykori mohamedánokat az Oszmán Birodalom alatt lévő területekre visszacsábítsák, magukkal vigyék. Voltak olyanok, akik engedtek a hívó szónak és elhagyva itteni életüket, elmentek egy távoli, jobb élet reményében. Mások nem hittek a szép ígéreteknek, és ragaszkodtak a már megszokott életükhöz, választott hitükhöz.

Előadásom célja az egri újkeresztényeknek a társadalomba és kereszténységbe való beolvadásának bemutatása a korabeli tanúkihallgatásokon keresztül.

Kulcsszavak: Eger, török, renegátok, áttérés, újkeresztény

Bíró-Balogh Tamás

(*adjunktus, Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar*)

„Megrendelhető a szerzőnél, Szegeden az államfogházban.” Egy elfeledett költő még elfeledettebb kötetéről

Az előadás egy elfeledett költőről és egyetlen megjelent kötetéről szól. A költőt ma már a Szeged-kutatás sem tartja számon, s ha valahonnan ismerős lehet a neve, leginkább a szegedi büntetésvégrehajtás történetéből; a kalandos életű poéta ugyanis olyan sokat ült a szegedi államfogházban, hogy több cikkben megemlégték: ő raboskodott ott egyhuzamban a legtovább.

Vidats János (1862–1940) hírlapíró az 1880-as években többször is a sajtóba került párbajai miatt. Életének két szakaszában is Szegeden élt, igaz, először nem önszántából. Első szegedi évei (1890–1893) a mai Vasas Szent Péter utcában teltek, ekkor egy halálos kimenetelű párbaj vétségéért élvezhette a város vendégszeretetét; második alkalommal azonban, pár évvel és néhány kitéréssel később 1898-ban itt vette el második feleségét. De ez az életszakasz sem tartott nagyon sokáig: 1900-ban már bizonyosan Miskolcon éltek, ahol feleségével részt vettek a város kulturális és szociális életében, s jelentős szerepük volt a városvezetésben is. (A második feleség egyébként Vidats első menyasszonya volt, s az ifjú hölgyről szintén cikkeztek a napilapok: Bognár Eszter éppen Szegeden követett el öngyilkossági kísérletet – míg vőlegénye a hűvösön volt.)

A Bánatos hangok című verseskötet Endrényi Lajos kiadásban 1891-ben jelent meg Szegeden, és a megrendeléseket valóban az államfogházba kellett küldeni; a kötetből Vidats helyzetének javulását remélte. Egy olvasóját ismerjük is: ő a Vidatscsal egy időben együtt raboskodó Gárdonyi Géza, aki egy később megjelent kötetét „rabtársi üdvözlettel” dedikálta is a költőtársnak. Vidats persze később sem hagyta abba az írást, önálló kötete viszont több nem jelent meg. Nemhogy fogházban, de szabadlábbon sem.

Kulcsszavak: Vidats János, verseskötet, szegedi államfogház, szegedi irodalomtörténet

Bódy Tamás
(régész, Móra Ferenc Múzeum)

Tanácshatározattól gyereknapiig. A Szegedi Vadaspark korai történetének
sajtószemléje

Szeged helytörténete szempontjából a fiatalabb intézmények közé tartozik a Vadaspark, melynek sok munkát igénylő korai története jól nyomon követhető a korabeli sajtóból. Ezen források összefoglalása, rajtuk keresztül úgy a Vadaspark története, mint a Vadaspark és a sajtó viszonya kirajzolódik. Az előadás során az 1985 decembere és 1989 május vége közötti időszakra kerül a fókusz, de egyes források révén betekintést nyerünk az előzményekbe is.

Kulcsszavak: Szeged helytörténet, Szegedi Vadaspark, 1980-as évek

Csík Ádám Lajos

*(doktorandusz, Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészeti - és Társadalomtudományi Kar,
Történelemtudományi Doktori Iskola, levéltáros, Magyar Nemzeti Levéltár - Békés Vármegyei
Levéltár)*

Munkásőrök "akcióban". A Békés megyei Munkásőrség tevékenysége és gyakorlatai az '50-es és '60-as években

Az 1956-os forradalom és szabadságharc leverését követően 1957 februárjában az akkor még formálódó MSZMP, megtorlás időszaka alatt létrehozta a Munkásőrség szervezetét. Ennek az új szervezetnek a fő feladatát, az MSZMP hatalmi pozíciójának fegyveres biztosításában határozták meg.

Konferencia előadásom során elsősorban arra a kérdésre keresem a választ, hogy egy olyan szervezet, – a késő kádár kori eufemizmus jellemezte – „történelmi küldetése” mellett milyen tevékenységekben vett részt? A szervezet felépítése, létszáma és eszközei tekintetében egy jól ellátott, bármikor mozgósítható pártmilícia volt. Emellett 1957 és 1970 között, 13 év során több olyan rendezvény és természeti katasztrófa is történt, amelynek kezelésében részt vehettek.

Ennek a kérdésnek a megválaszolására szeretnék válaszokkal szolgálni a korabeli gyakorlatok dokumentumai és a parancsnoki összefoglaló jelentések alapján.

Kulcsszavak: Békés megye, munkásőrség, Kádár-korszak, tevékenység

Cs. Szabó Éva

(múzeumpedagógus, régész, József Attila Múzeum)

Vissza a múltba! - Kis archeológus régész táborok a makói múzeumban

A József Attila Múzeum 2017-es nyári táborkínálati palettáján új színfoltként szerepelt a Kis archeológus - régész tábor. Azóta a tábor népszerűsége töretlen, jól mutatja ezt, hogy az elmúlt évek alatt összesen 10 tábor került megrendezésre, melyben közel 200 iskolás korú gyermek vett részt.

A tematika szinte minden évben változó: az őskor, az ókor és a középkor nagy kultúráival, a magyar-, vagy akár az egyiptomi- és görög történelemmel, valamint a régész szakma fortélyaival ismerkedhetnek meg a kis felfedezők, sok-sok élménypedagógiai programon keresztül.

Előadásomban bemutatásra kerülnek a táborok során alkalmazott pedagógiai-, és oktatást segítő módszerek, tapasztalatok, tanulságok, valamint az esetleges nehézségek, hiányosságok is.

Kulcsszavak: régészet, tábor, múzeumpedagógia, élménypedagógia

Máté Domján

(PhD Candidate, University of Szeged, Doctoral School of History, Doctoral Program in Contemporary History and Comparative History)

Coral Hell in the Pacific - Amphibious operations in the Battle of Peleliu 1944

In my presentation I will examine the 1st Marine Division's assault at Peleliu Island in 1944, from the perspective of the amphibious assault.

In the Pacific Theater of World War II amphibious operations played a major role in the conflict, because of the geography of the Pacific Ocean. The doctrines of amphibious warfare were created in the interwar period, first by the United States Marine Corps in the Tentative Manual of Landing Operations published in 1934 and its theoretical outlining for amphibious operations were adapted by the Navy under the title of FTP 167 Landing Operations Doctrine in 1938.

The amphibious assault is the archetype of landing operations, although these doctrines used a different categorization of main landings, secondary landings, and demonstrations. In 1944 Japan introduced a new island-defense strategy, focusing on defense in-depth and inflicting the largest amount of casualties on the enemy, to turn the American public opinion against the war. The US Marines suffered their highest percentage of casualties up to that point at Peleliu, showing how the nature of the war have changed in the Pacific.

Keywords: World War II; United States Marine Corps; Amphibious Operations; Military History

Ayşegül Ersin

(PhD Candidate, University of Szeged)

Ottoman Intellectual Life During the Tanzimat Era and Its Connections with Hungary

The Tanzimat Edict of the 19th century represents a foundational step in the Ottoman Empire's journey toward modernization and the establishment of a contemporary state. With the edict, the empire started to change its current system and institutions step by step and in that way, it considered the system of the Western status as a compass.

In this period, Hungarian immigrants who were defeated in the Hungarian War of Independence of 1848–1849 took refuge in the Ottoman Empire. As a commander and intellectual, Adolf Farkas was one of the immigrants and he went to Aleppo with Bem Jozsef after converting to Islam. Tracing the life of a Hungarian intellectual who migrated from Hungary to the Ottoman Empire and married a Turkish woman, and his multicultural family raised Nigâr Hanım, one of the first modern female writers in this process will help us better comprehend the internal dynamics of the modernization process of Ottoman and the relationships between the two states.

This study seeks to enhance our understanding of unexplored facets within the realms of history and literature, employing a multicultural and interdisciplinary approach by searching historical archives, press sources, literary works, memoirs, and correspondences, and closely examining written documents and artistic creations.

Keywords: Intellectual history, Hungarian-Turkish relationships, modernization, immigration, women's life

Farkas Csaba

*(tudományos munkatárs, HUN - REN – PTE - ELTE Középkori Magyar Egyházi
Archontológia [1000-1387] Kutatócsoport)*

A szentszéki bírászkodás a középkori kalocsai érsekségben

Nyugat-Európa-hoz képest szűk egy évszázaddal később, a 14. század folyamán a középkori Magyar Királyság területén is feltűnnek az ún. általános helynökök (vicarius in spiritualibus generalis), akiknek feladata a megyéspüspök helyettesítése volt mind az egyházigazgatás, mind a bíróság terén.

A Kalocsa-Bácsi Érsekség egyike azon egyházmegyéknek (Várad, Erdély mellett), ahol két helyen, ti. Kalocsán és Bácsón is találkozunk vikáriusokkal. A földrajzi távolságok ellenére több közös pont is felfedezhető működésükben.

Az előadás a 14. századtól egészen a középkor végéig kíséri végig ezen két intézmény történetét, külön tekintettel a helynökökre, bírói gyakorlatukra, valamint hivatali személyzetükre vonatkozóan.

Kulcsszavak: középkor, egyháztörténet, szentszéki bíróság, Kalocsa, Bács

Gephárt Enikő

(doktoranda, Szegedi Tudományegyetem Bölcsészeti - és Társadalomtudományi Kar)

Észak-Európa és Anglia házassági szokásai az érett és késő középkorban

A középkori házasságok jelentősebb mértékben eltértek a napjainkban lezajlottaktól; más okból és részben más szertartással házasodtak a középkorban az emberek. A házassági szokások országonként részben egyeztek, részben eltértek egymástól, ráadásul a források mennyisége szintén meghatározza, hogy mennyi információnk van a középkori emberek házassággal kapcsolatos döntéseiről.

Fő forrásként a bírósági jegyzőkönyvek, valamint a törvényhozásról szóló dokumentumok szolgálnak, amelyekből Angliában több, a skandináv országokban és Izlandon kevesebb maradt fenn, ezért bonyolultabb olyan jellegű összehasonlítást végezni, amely a házasság csak egy-egy aspektusával foglalkozik. Ez azonban nem jelenti azt, hogy nem voltak olyan kiemelkedő különbségek a két terület házassági szokásai között, hogy ne lehessen bizonyos mértékű konklúziókat levonni. Például Angliában kiemelkedően magas volt a titkos házasságok aránya, amely részben hozzáköthető az individuumok szabad párválasztásához, míg a mai Svédország területén valószínűleg egyáltalán nem kötöttek ilyen jellegű házasságokat, sőt szigorú szabályai voltak a menyasszony átadásának, valamint az emberek nagy többsége nem tudott beleszólni a leendő férj vagy feleség személyének kiválasztásába. De ez csak egyike a fontosabb különbségeknek, annak ellenére, hogy Anglia és a többi északi ország is Európa perifériájának számított, így pedig eleve eltérőnek a kontinens többi országától.

Előadásom elsődleges célja tehát, hogy bemutassam miben egyeztek, és miben különböztek Észak-Európa országainak házassági szokásai, amelyhez ugyan Angliát ritkán sorolják, de mivel a perifériához tartozik, szintén érdemes górcső alá venni. Továbbá kitérek a középkori emberek párválasztására, az ebbe való szülői beleszólásra, valamint a katolikus egyház és a régebbi pogány szokások ráhatására mindezekre.

Kulcsszavak: házassági szokások, Anglia, Észak-Európa, titkos házasságok

Gudmann József Rafael

*(doktorandusz, Szegedi Tudományegyetem Bölcsészeti - és Társadalomtudományi Kar,
Történelemtudományi Doktori Iskola)*

Archibald Douglas visszatérése Skóciába

Előadásomban azt fogom bemutatni, hogy az angol diplomácia milyen módon segítette elő Archibald Douglas, Angus grófjának franciaországi fogságból történő szabadulását és hatalomra jutását Skóciában.

Douglas Tudor Margit skót királyné második férjeként jelentős befolyással bírt az országban, azonban szabadulásáig VIII. Henrik nem tudta kiaknázni a sógora jelentette lehetőséget. Ugyanis Anglia 1522 óta ismét hadban állt Skóciával, melyet ekkor a francia-barát Albany hercege vezetett régensként. Henrik célja Angus grófjának hatalomra segítése és egy fegyverszünet vagy béke megkötése volt, hogy teljes katonai potenciálját a tervezett Franciaország elleni hadjáratra összpontosíthassa. Mivel John Stewart, Albany hercege 1524 nyarán elhagyta Skóciát, megnyílt a lehetőség az angol-párti körök hatalomra juttatásához. Ehhez szükség volt Archibald Douglas Franciaországból történő kiszabadítására, majd Anglián keresztül Skóciába történő visszatérésének előkészítésre.

Be fogom mutatni azt, hogy milyen módon segítette az angol király és udvara Angus grófjának hatalomátvételét, valamint ezen eseménysor külpolitikai következményeit.

Kulcsszavak: Skócia, Anglia, 16. század, itáliai báborúk, VIII. Henrik, V. Károly, I. Ferenc

Gyöngyössy Orsolya

(néprajzkutató igazgatóhelyettes, Tari László Múzeum)

Divatok, nevek, lokális trendek. Csongrád-Belsőváros lakosai 1783-ban

Kanyó András, Csongrád város tudós plébánosa 1783-ban a Historia Domus hátuljába „Conscriptio Animarum” (lélekösszeírás) címén a település minden lakójának nevét rögzítette. Óriási nagyságrendű, komoly szervezést igénylő munkáját a II. József által meghirdetett országos, általános népesség-összeírást megelőző esztendőben végezte. A vizsgált időszakból ráadásul konkrét egyházmegyei utasításról sincs tudomásunk. Az összeírást területileg meghatározott sorrendben, az utcanevek feltüntetésével, családonként elkülönítve végezte. Sok esetben az egyének foglalkozása, családi állapota is feljegyzésre került. Az összeírás legfontosabb szempontja a gyónóképes (capaces, hat éves kor fölötti) és nem gyónóképes (incapaces, hat éves kor alatti) lakosság számarányának kimutatása volt.

Az előadás a páratlan forrás tanulságait, a korabeli családok összetételét, vagyis Csongrád város lakosainak 18. századi pillanatképét vázolja fel, elsősorban "Belsőváros" városrészre koncentráltan.

Kulcsszavak: lélekösszeírás, történeti néprajz, Csongrád, társadalomnéprajz

Hári Kata

(doktoranda, Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészeti - és Társadalomtudományi Kar)

Bevezetés a Teoriába. Cesare Brandi restauráláselméletének alkalmazhatósága napjainkban

Cesare Brandi (1906-1988) olasz művészettörténész, esztéta és műkritikus. Munkásságának egyik központi témája a restaurálás elmélete és gyakorlata. A témában számos írása megjelent, emellett megalapította a római Istituto Centrale per il Restauro, Olaszország egyik legjelentősebb restaurátorintézetét.

Brandi restaurálással kapcsolatos gondolatait a Teoria del restauro című, 1963-ban megjelent mű összegezi. A Teoria elsősorban elméleti munka, ami nem kész megoldásokat kínál, hanem gondolkodásra és a kritikai szemlélet alkalmazására buzdít. Célja, hogy biztos elméleti háttérrel biztosítsa a gyakorlatban felmerülő kérdések és problémák megválaszolásához. A Teoria del restauro Olaszországban a restaurálás alfája és ómegája, és a brandiánus gondolatokat mindmáig tekintetbe veszik Európa szerte.

Előadásomban a Teoria rövid összefoglalásán túl arra igyekszem rámutatni, miként hasznosítható Brandi elmélete bármely, műtárgyakkal foglalkozó szakember számára.

Kulcsszavak: restaurálás, műtárgyvédelem, restauráláselmélet

Anita Hegedűs

(Móra Ferenc Museum, Szegedi Tudományegyetem, Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék)

International Students' Leisure Activities, Cultural And Museum Visits

International students are increasingly prevalent in Hungarian higher education institutions. These students are prominently present not only in the capital but also in cities such as Debrecen, Pécs, and Szeged. Therefore, it is worthwhile to conduct research concerning these students in connection with the universities of these cities for the purpose of understanding their profiles. It is well-established that international students arrive in the host city of their foreign studies with significant expectations, including cultural aspects among their goals.

Consequently, we conducted research among international students at the University of Szeged, investigating their leisure activities and the extent to which classical high-cultural programs are prevalent among them. Subsequently, we examined their attitudes towards museums and their habits of museum visits since museums play a crucial role in Hungarian cultural life, serving as platforms for showcasing Hungarian culture and history—a subject of interest to international students.

In my presentation, I will present the results of this survey, outlining the image derived from leisure activities and complementing it with an overview of opinions related to museums.

Keywords: leisure activities, international students, museums, culture, cultural consumption

Horváth Andrea

(régészeti osztályvezető, Móra Ferenc Múzeum)

Hagymagombos fibula ókeresztény szimbólummal

A Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményében találta meg, és azonosította Szabadváry Tamás azt a fibulát, amely a Móra Ferenc Múzeum műtárgya. A fibula visszakerült 2023-ban intézményünkbe. A hagymagombos, aranyozott bronz tárgy kengyelén ókeresztény szimbólum látható.

Az előadás célja, hogy a fibula kora, típusa meghatározásra kerüljön, és kísérletet tesz arra is, hogy a Móra Ferenc Múzeumba bekerülésének, illetve a Magyar Nemzeti Múzeumba való elkerülésének körülményeit tisztázza.

Kulcsszavak: hagymagombos fibula, későrómai viseleti tárgy, ókeresztény szimbólum

Janzsó Károly

(doktorandusz, Szegedi Tudományegyetem Bölcsészeti - és Társadalomtudományi Kar)

Pannonhalmi rendtörténet és Fehér Ipoly főapát

A kutatás a pannonhalmi bencés közösség történetét feldolgozó, 1902 és 1916 között 14 kötetben kiadott monográfia létrejöttét vizsgálta. A grandiózus munka megvalósítására csak a 19. század végén készültek el olyan tervek, amelyeket a rend meg is tudott valósítani. A korszerű rendtörténet megírására évszázadok óta vártak a bencések, hiszen minden szerzetesnek feladata, hogy a saját rendje történetét megismerje és ezt belépése előtt meg is ismertetik vele. A kutatás a tervektől a megvalósulásig vezető utat vizsgálta.

Tanulmányomban ezt mutatom be, kiemelve Fehér Ipoly főapát tevékenységét és szándékait a rendtörténet kapcsán.

Kulcsszavak: Fehér Ipoly főapát, Pannonhalma, rendtörténet, Erdélyi László

Katkóné Bagi Éva
(nyugdíjas textilrestaurátor, Móra Ferenc Múzeum)

Mária ábrázolások a Móra Ferenc Múzeum zászlógyűjteményének tükrében

Textilrestaurátorként a múzeum zászlógyűjteményének feldolgozása közepette volt alkalmam felfigyelni bizonyos összefüggésekre, mely szerint a történelmi zászlók nem csupán a heraldika, a történelem, de a vallás kutatóinak is mesélhetnek a korról, amelyben keletkeztek.

Jelen előadásban 19 zászlóközép képen levő Mária ábrázolás variációit vizsgáljuk meg.

Kulcsszavak: zászlógyűjtemény, céhzászlók, Mária ábrázolások

Kovács-Krassói Anikó

*(adjunktus, muzeológus, Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Móra
Ferenc Múzeum)*

Lokalitás, élmény. Környezetpszichológiai megközelítés a kulturális intézmények
vizsgálatában

A kultúráközvetítő intézmények - azon belül a számunkra fókuszban álló múzeumok - működésével kapcsolatban számos tudományág foglalkozik. A múzeumandragógia, múzeumpedagógia, a menedzsment, történettudomány, építészettudomány különböző megközelítésből foglalkozik a múzeumok küldetésével.

Az előadás ezúttal környezetpszichológiai szempontból vizsgálja és teszi fel a kérdéseit annak érdekében, hogy minél komplexebb képet kapjunk arról, miként hat a múzeum épített környezete a helyi identitásra és a turisztikai szempontokra egyaránt.

Kulcsszavak: múzeum, környezetpszichológia, lokalitás

Kovács Veronika Luca
(hallgató, Károli Gáspár Református Egyetem)

A Nagy Imre-kormány a magyar-tajvani viszonyokban

Előadásom célja, hogy röviden bemutassa, milyen szerepet töltött be a Nagy Imre-kormány a tajvani – magyar kapcsolatok során, nem csupán az 1956-os években, hanem a későbbiek során is, mint például az Antall-kormány idején is.

Elhatározásom szerint a felszólalásom alatt kellőképpen tudom majd szemléltetni azon nemzetközi befolyásoló tényezőket is, amelyek az alakuló és formálódó több pólusú világrendszerben betöltött szerepeiken is túlmutattak. A kutatásom túlnyomórészt idegen nyelvű forrásokból táplálkozik, az akkori politikai-diplomáciai jelentéseket, illetve fél-hivatalos dokumentumait igyekszik feldolgozni. Ezek alapján előadásomban a Kínai Köztársaság olyan antikommunista tevékenységeit mutatom be, melyekkel a mindenkori magyar vezetésre igyekezett az hatni a Nagy Imre és társaira vonatkozó szolidaritás szándékában.

Kulcsszavak: Tajvan, külkapcsolatok, Nagy Imre, Kínai Köztársaság

Magdus Tamás

(történész, muzeológus, Kecskeméti Katona József Múzeum)

A cseppes üvegpoharak elterjedése a bugaci üvegleletek példáján keresztül

Az Árpád-kori Pétermonostora Csongrád vármegye egyik legészakkeletibb települése volt. Ezen a területen immáron több, mint egy évtizede zajlanak régészeti ásatások, amelyek során igen gazdag és unikális leletanyag került elő a monostor és a hozzá kapcsolódó település területéről.

Az itt található Pétermonostoráról kevés írott forrásunk maradt fenn, emiatt igen nehéz feladat a település történeti háttérének a hiteles rekonstrukciója. A régészeti leletek azonban segíthetnek a kutatásban, hiszen ezekből arra következtethetünk, hogy nemcsak a mai Homokhátság központja volt, hanem vármegyei és országos szinten is megfogható fontosságú lehetett az itt található település és a monostor.

Az ásatások során számos, erősen töredékes üveglelet került elő. Ezek közül kiemelkedik az úgynevezett „szíriai” üvegpohár, amely nemcsak Magyarország, hanem a közép-európai régió egyetlen olyan, korai cseppes üvegterméke, amelyet, ha töredékesen is találtak meg, de teljesen restaurálni lehetett. A kutatás már régen rámutatott, hogy a cseppdíszítéses módszer már a római korban is előfordult. A középkor folyamán pedig ezen üvegtermékek a XIII. század közepe előtt főleg Szíriában, Egyiptomban, Bizáncban és Dél-Itáliában fordulnak elő. Majd csak jóval később, a XIV. században kapnak újabb lendületet és különböző formákban jelennek meg a cseppdíszítéses poharak, szerte Európában.

Előadásom alapvető célja, hogy bemutassam az üvegpoháron kívül, a Bugac-Felsőmonostor lelőhelyen megtalált cseppes pohár töredékeket. Választ keresünk arra, hogy mikor és hogyan kerülhettek az általunk vizsgált területre. Kísérletet teszek arra, hogy tisztázzuk az üvegpohár származási helyét, ezáltal megpróbálom azonosítani azt, hogy keleti vagy pedig nyugati irányból érkezhettek-e hozzánk a cseppes üvegpohár.

Kulcsszavak: Pétermonostora, cseppes üvegpohár, kereskedelem, Szíria, Velence

Medgyesi Konstantin

(történész, főmuzeológus, Móra Ferenc Múzeum)

Egy elfeledett történelmi szereplő: Libik György, Szent-Györgyi Albert veje

Az 1919-es születésű Libik György a XX. század életművésze volt. Síbajnok, partizán, mérnök és világpolgár. Szent-Györgyi Albert vejeként és a saját maga jogán is komoly kapcsolati hálóval rendelkezett. Libik az 1944-es nemzeti ellenállás egyik hőse, színes figurája. Műszaki szakemberként a háborút követően egy rövid ideig a szegedi autószerelő állomás vezetője, majd ezt követően Gerő Ernő közlekedési miniszter munkatársaként részt vett a Szabadság híd újjáépítésében is. A koalíciós években a Magyar Kommunista Párt tagja, a formálódó kommunista diktatúra időszakában viszont már érzelmileg szakít az eszmével. 1956-ban Nagy Imre köréhez tartozik. A forradalom leverését követően ő azonban nem megy a Nagy Imre-csoport többi tagjával együtt a jugoszláv nagykövetségre, inkább Lengyelországon keresztül Svédországba emigrál. Megéri a rendszerváltozást, élete utolsó éveit Magyarországon töltötte.

Kulcsszavak: nemzeti ellenállás, kommunista diktatúra, 1956-os forradalom, emigráció

Mezei Milán

(történész, segédmuzeológus, Bihari Múzeum, Berettyóújfalu)

„Akaratom, vágyam nélkül, sőt kérésem elmellőzésével” A Csongrád vármegyei főjegyzőségtől az adminisztrátorságig. Egy ”kapacitált megyei tisztviselő”, röjtöki Bene József (1791–1869) reformkori pályaképe

1845. február 28-án V. Ferdinánd király Bene Józsefet, a diósgyőri koronauradalom kamarai prefektusát nevezte ki a leváltott Földváry Gábor utódként Csongrád vármegye adminisztrátorává. A kancellária elnöki bizottsága a nádorral egyetértésben 1845. február 6-ai felterjesztésében Földváry helyére a kancellária a megye szülöttjét, Bene Józsefet ajánlotta, a király pedig február 26-án jóváhagyta a javaslatot. A Nemzeti Ujság a hivatalos döntés megszületése előtt, 1845. február 23-ai számában négy főispán és nyolc adminisztrátor kinevezéséről számolt be, köztük Bene csongrádi megbízatásáról.

A 3766/186 számú királyi dekrétum elismerte, hogy Bene mindenkor, Csongrád megyei főjegyzőként, diétai követként, nagykikindai kerületi biztosként, temesi kamarai igazgatósági ülnökként, és diósgyőri kamarai prefektusként tántoríthatatlanul és hűen szolgálta Őfelségét, így az uralkodó iránt tanúsított hűség és buzgalom méltó jutalmaként nyerte el a magas hivatalt. Bene azonban kezdetben vonakodott elfogadni a megbízatást, és csak a Károlyi testvérek, Lajos és György grófok kapacitálásának volt köszönhető, hogy végül elvállalta a főispánhelyettesi tisztséget. Vitathatatlan, hogy Bene reformkori politikai karrierje szempontjából az adminisztrátori tisztség elnyerése számított csúcspontnak, még ha az 1845. augusztus 2-án papírra vetett jelentéséből világosan kiolvasható, hogy ezt az állást is, miképp a korábbiakat a magasrangú jóakaróinak (Keglevich Gábornak és a Károlyi grófoknak) és a kormányzati hivatalnokoknak (József főherceg nádornak, Mailáth György perszónálisnak, Apponyi György kancellárnak) az unszolására/kapacitálására fogadta el. Jogosan merülhet fel a kérdés, milyen út vezetett a főispánhelyettesi méltóság elnyeréséig, vagyis hogyan alakult Bene József hivatali előmenetele a reformkorban?

A szegedi gimnáziumi tanulmányainak, valamint a pesti egyetem bölcsészeti és a nagyváradi jogakadémia jogi fakultásainak elvégzése után ügyvédi vizsgát tett, s politikai pályafutását szűkebb pátriájában, Csongrád vármegyében kezdte meg. Előbb, 1815-ben levéltárosnak, majd 1822-ben Tiszán inneni járási alszolgabírónak, végül 1825-ben tiszteletbeli táblabírónak, főjegyzőnek és az 1825–27-es országgyűlés egyik követének is megválasztották. Ugyanakkor a pártfogójához, az akkori csongrádi főispánhelyetteshez, gróf Keglevich Gáborhoz írott diétai beszámolóiban sopánkodva a honvágyának, a családjához történő hazamenetelének adott hangot. Ennek érzékeltetéséhez, elég az egyik, 1826 novemberében keltezett levelét idézni, amelyben így fakadt ki az országgyűlés működésével kapcsolatban: „boldog az, aki ezen helyről menekedhet! De még boldogabb, aki soha a tanácskozásaikban részt nem vett!”. Ennek ellenére az 1830-as és az 1832-36-os diétára a vármegye közönsége úgyszintén megválasztotta követének Benét. A követtársával, Klauzál Gáborral történt „affér” után 1836-ban lemondott főjegyzői tisztéről és elvállalta a számára felkínált diósgyőri koronauradalom prefektusi állását, amelyet 1845-ig, adminisztrátori kinevezéséig töltött be.

Előadásomban arra vállalkozok, hogy a rendelkezésre álló források segítségével rekonstruáljam Bene József reformkori politikai karrierjét, illetve részletesen bemutassam hivatalbeli előmenetelének körülményeit.

Kulcsszavak: Csongrád, reformkor, politikai pályafutás, biográfia, Borsod

Molnár Csilla
(régész, Móra Ferenc Múzeum)

Előzetes eredmények - Szeged, Sebészeti Klinika

A Szegedi Tudományegyetem Sebészeti Klinika (Szeged, Szőkefalvi-Nagy Béla u. 6.) épületének felújítása, átalakítása kapcsán múzeumunk teljes felületű megelőző feltárást végzett Pópity Dániel vezetésével. Ennek során 2021-2022 között két ütemben, összesen 241 m² került feltárássra. A feltárt jelenségek főként az újkor, a kora újkor és a középkor időszakához köthetők. Az előkerült leletanyag restaurálása idén befejeződött, így ősszel elindult a leltározás, feldolgozás folyamata.

Előadásomban egy, a feltáráss második ütemében feltárt, kora újkor-újkor időszakára datálható gödör leleteit, és a feldolgozás előzetes eredményeit szeretném bemutatni.

Kulcsszavak: kora újkor, újkor, régészet

Mód László

(adjunktus, Szegedi Tudományegyetem, Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék)

Szakmai tanulmányúton a Ijaszkoveci kertészeti múzeumban

Az előadás a 2023. november 5-e és 10-e között Bulgáriában tett szakmai tanulmányút tapasztalatait igyekszik összegezni, ami a bolgárkertészkedés tárgyi és szellemi örökségének bemutatására szakosodott Ijaszkoveci múzeum felkeresésére és szakmai együttműködés kialakítására irányult. Az intézmény által őrzött és kiállított műtárgyak kiváló lehetőséget biztosítottak arra, hogy megismerkedjünk a Magyarországra a 19. század közepétől bevándorló kertészek anyagi kultúrájával.

Kulcsszavak: bolgárkertészet, migráció, kulturális örökség

Imre Nagy

(art historian, pensioner, former museum director, Tornyai János Museum)

Let's Call the Hero By Name: Reconstruction of the Personal Narrative of a Cheyenne Soldier Society Leader Based on Cheyenne Ledger Drawings

From the 1981 publication of Fr. Peter J. Powell's *People of the Sacred Mountain*, I am puzzled by the identity of the Cheyenne Indian hero who was depicted on p. 53 of the Ayer (otherwise named as the so-called 'Black Horse') Ledger, now preserved in the collection of the Newberry Library, Chicago.

During the past decades my research revealed that this hero was depicted in about a dozen other Cheyenne Indian ledgerbooks as well. A thorough analysis of these drawings and supporting information from the published and unpublished Cheyenne sources gives us the chance to identify the hero positively for the first time. Besides, analysis of some material culture objects from the Museum für Volkerkunde (Berlin), the National Museum of the American Indian (Washington DC.), and the Peabody Museum of Archaeology and Ethnology – Harvard University (Cambridge, MA) help us positioning our hero in the Northern Cheyenne Indian military nomenclature. Further research revealed his genealogy as well as his descendants and gives a chance to this Cheyenne warrior to emerge from the ancestral shadows forever.

Keywords: Cheyenne Indians, ledger art, pictographs, native american art

Nátyi Róbert

(*dékan, Szegedi Tudományegyetem Bartók Béla Művészeti Kar*)

Művészet a "Fekete kolostorban". Kiegészítések Bánszky Sándor (1888-1918) kubista szobrászművész életrajzához

Az első világháború végén jelentkező spanyolnátha járvány következtében franciaországi internálótáborban elhunyt, avantgárd szobrászművész Bánszky Sándor szinte teljesen elfeledett életművére az utóbbi néhány évben egyre intenzívebb szakmai figyelem fókuszálódott.

A Szegedről indult fiatal szobrász Párizsban gyorsan felívelő karrierjét az első világháború eseményei félbeszakították, hiszen az Osztrák-Magyar Monarchia állampolgáraként a többi hadra fogható honfitársához híven 1914-től őt is táborba kényszerítették a francia hatóságok. Az ott eltöltött négy esztendőről még keveset tudunk, de az újabban felszínre bukkanó adatok szerint „a fekete kolostorban” jóval több lehetősége nyílt az alkotásra, mint sok sorsában osztozó művész társának. Hiszen a könnyen barátkozó, meggyerő modorú Bánszky a villefranche-i gyűjtőtáborban is folytathatta szobrászi munkásságát, melyről a Móra Ferenc Múzeumban őrzött közel 45 darab kisméretű gipsz plasztikája, plakett tervei tanúskodnak.

Röviddel ezelőttig, az MFM Bánszky kollekciójának az ismeretében magam is azt gondoltam, hogy csak a kisebb, gipszből formált plakettek és maroknyi kisplasztikák készítésben merült ki akkori alkotói tevékenysége. A kutatás folyamán előkerült újabb adatok birtokában már egy jóval árnyaltabb képet vázolhatunk fel. Egyértelműen kiderül, hogy Bánszky végig dolgozhatott a négy esztendő alatt. Nagyszámú megrendelésnek tett eleget.

Kulcsszavak: Bánszky Sándor, kubizmus, Villefranche-de-Rouergue

Novák Ádám

(történész, muzeológus, DE "Magyarország a középkori Európában" Kutatócsoport)

Középkori oklevelek a Déri Múzeumban

Kutatócsoportunk elsődleges célja, hogy a középkori magyar történelem eddig kevésbé ismert forrásait tárjuk fel, ezzel Magyarország képét, diplomáciatörténetét ismerjük meg jobban.

Új, ismeretlen forrásokat azonban gyakran a közvetlen közelünkben is találni, a Déri Múzeum történeti gyűjteménye és Déri Frigyes gyűjteménye több középkori oklevelet, benne több középkori oklevélszöveget őriz, melyek nem szerepelnek a Diplomatikai Fényképgyűjteményben.

Előadásomban ezeket kívánom röviden bemutatni, és néhány szfragisztikai, diplomatikai, paleográfiai érdekességre felhívni a figyelmet.

Kulcsszavak: középkor, oklevelek, műtárgyak, Hungarica

Papp Bernadett Kitti

(hallgató, Debreceni Egyetem)

Egy népi iparművészeti tevékenység, a hímzés továbbadásának lehetőségei és példái

Előadásomban olyan alkotókat, népi iparművészeket mutatok be, akik napjainkig hímeznek és továbbadják ismereteiket.

Kutatásaim során Csorna és a környező települések menyecskekendőinek vizsgálatát végzem. Ennek keretében, nem csupán a helyi mintakincssel, kompozíciós elrendezéssel, technikai sajátosságokkal és a környező településektől való elkülöníthetőséggel foglalkozom, hanem annak a folyamatnak a megfigyelésével is, mely során ezt a tudást átadják. Prezentációm segítségével, az életutakon és az eltérő, vagy éppen azonos tanítási módokon, stílusokon keresztül nyújtok betekintést abba, miként van lehetőségük az alkotóknak tapasztalataik átadására.

Mіндеzen túl, röviden bemutatom a jellegzetes jegyeket, amik a település tekintetében megfigyelhetők és azokat a hímzés-, illetve kendőtípusokat, melyek a területen elkülöníthetők.

Kulcsszavak: kendő, hímzés, néprajz, továbbadás

Sáfrány Tímea

(segédlevéltáros, Magyar Nemzeti Levéltár – Hajdú–Bihar Vármegyei Levéltár, Debrecen)

„Fényes kiküldetésünk helyén”. Csongrád vármegye követeinek szálláshelyei a reformkori országgyűléseken

A Pozsonyba érkező országgyűlési követek és a felsőtáblán üléselő mánások lakóhelyeit a királyi főlovászmester és hivatali apparátusa jelölte ki a városban. A kijelölt szálláshelyek alól a főúri paloták sem képeztek kivételt, azokban többnyire a tulajdonos és a tágabb családba tartozók kaptak helyet.

A kutatás során a fennmaradt országgyűlési lakcímjegyzékek segítségével összegezzük a követek lakóhelyét, majd azt nézzük meg, hogy kijelölt lakóhelyük, jelen esetben a csongrádi követeké hol helyezkedett el az országgyűlés helyszínéhez és a többi követéhez képest.

A későbbiekben arra szeretnénk fókuszálni, hogy az Országos Levéltárban fennmaradt Takáts hagyatékban található titkosrendőri jelentések alapján vázolhassuk azokat a helyszíneket, ahol a legtöbb konferencia zajlott, s megvizsgáljuk, mennyire lehetett szerepe az adott helyszín kiválasztásában annak elhelyezkedése.

Kulcsszavak: reformkori országgyűlés, követek, Pozsony, Csongrád

Cihan Şimşek

(lecturer, research assistant, Kilis 7 Aralık University, Turkey)

Beyond the Barbarian Myth: Unraveling Stereotypes of Mounted Nomads in Contemporary Media

This presentation seeks to critically examine the prevailing stereotypes of mounted pastoral nomadic people as portrayed in modern literature, video games, movies, and popular culture. Historically, these groups have been overwhelmingly depicted as barbarian marauders, a narrative that continues to permeate contemporary media. TV series and video games not only uphold these simplistic views of nomadic people as raiders and pillagers but also extend these stereotypes to the realm of fantasy fiction, inspiring the creation of non-human, barbaric races such as orcs and goblins.

The central thesis of this analysis is that the portrayal of mounted pastoral nomads as 'the other' in popular media is not an inherent reflection of their culture or history. Instead, it is a construct of contemporary popular media, deeply influenced by historical contexts and the processes of nation-building in Europe. The characterization of nomadic people as savage and uncivilized 'others' served to reinforce the identity and superiority of settled, 'civilized' societies during the formation of European nations. This process contributed to a collective consciousness that distinguished 'us' (the civilized) from 'them' (the barbarians).

This presentation will delve into the origins and implications of these stereotypes, exploring how they have been shaped by historical events and socio-political agendas. It will also examine the role of digital humanities in analyzing and challenging these stereotypes, utilizing methodologies such as textual analysis and media studies. By deconstructing these narratives, we aim to understand their impact on the perception of nomadic cultures and their historical significance.

Furthermore, this exploration will highlight the need for a more nuanced understanding of nomadic people, advocating for a shift in popular narratives that more accurately reflect their complex societies, rich cultures, and significant contributions to global history. The presentation will conclude by proposing new perspectives and frameworks for portraying these groups in media, fostering a more inclusive and accurate representation of nomadic people in contemporary culture.

Keywords: cultural representation, historical narratives, popular media, mounted nomadic people

Soós Roland

(doktorandusz, régész, Szegedi Tudományegyetem, Történelemtudományi Doktori Iskola, Kiskun Múzeum)

Kelta takácsok emlékei, avagy szövőműhelyek a Pesti-síkság késő vaskorából

Az emberek életében igencsak fontos szerepet töltöttek be azok az eszközök, amelyek segítségével textilt készíthettek maguknak. Már egészen a neolitikumtól kezdve ismerünk szövőszéknehezékeket, amelyek formája ugyan változatos a különböző korokban, de a funkciójukat tekintve mindegyik egy célt szolgált, hogy a láncfonalat kifeszítsék. Ezeket az eszközöket, amelyekben a nehezékek szerepet kapnak, súlynehezékes, kétosztatú szövőszékeknek nevezzük. A késő vaskorban ennek a kétosztatúságnak megfelelően az in situ feltárt szövőszékek nehezékei párosan kerülnek elő a legtöbb esetben.

A Kárpát-medencében a késő vaskori publikált szövőszékeket leginkább a mai Szlovákia területéről és Ausztria keleti feléről ismerünk. Magyarországról az előkerült készleteket csak elszórtan közölték. A Pesti-síkságon található két lelőhely kapcsán (Üllő 5. MOL 2., Ecser 7.) foglalkozom a szövőszékekkel és azokkal az objektumokkal, amelyeket esetleg műhelyként értelmezhetünk. Mindkét lelőhelyen szerencsés körülményként említhető meg, hogy az épületek, amelyekben a nehezékek előkerültek, légttek, így a megfigyeléseink pontosabbak lehetnek. Ecseren például fennmaradtak azokat az elszenesedett famaradványok, amelyek a szövőszék részét képezték. Ezenfelül mindkét lelőhelyen több készlet is előkerült.

A vaskorban mind a Hallstatt, mind a La Tène időszakban használtak a nehezékek felületén különböző díszítéseket vagy jelöléseket. A legtöbb esetben ezeknek az értelmezése egyelőre várat magára, azonban az ecseri objektumok részletes dokumentálásának köszönhetően követhető egy rendszer a jelölésekben. Természetesen ennek értelmezése valószínűleg csak erre a készletre érvényes, mivel minden egyes nehezék készlet egyedinek tekinthető a korszakban.

Kulcsszavak: La Tène, Pesti-síkság, szövőszék, szövőszéknehezék, műhely

Sólyom Péter
(muzeológus, Móra Ferenc Múzeum)

Storytelling - történetmesélés múzeumi környezetben

A múzeum mint intézmény legfőbb célkitűzése, hogy korok és emberek találkozóhelye legyen, korszakok és emberi, személyes történetek őrzőjeként és továbbadójaként. A történetek kapcsolódási lehetőséget biztosítanak a világhoz, az elmúlt eseményekhez, a jelen valóságához.

Napjainkban számtalan lehetőség kínálkozik arra, hogy kapcsolódási felületeket hozzunk létre, ahol megosztjuk egymással élményeinket, történeteinket. Ahogy az emberek is sokfélék, törvényszerű, hogy a hozzájuk vezető út is sokféle lehet. Csatornák ezek. Az egyik ilyen eszköz ebben a csatornahálózatban a Storytelling. A Móra Ferenc Múzeum 2020-ban egy NKA pályázat kapcsán más múzeumokkal és a Qulto Információtechnológiai Kft.-vel együttműködve létrehozta saját Storytelling szerkesztőfelületét.

Előadásommal azt kívánom bemutatni, hogy ez az eszköz és ez a műfaj hogyan segítheti meg a látogatók kapcsolódását a múzeumi gyűjteményekkel és a kiállítások anyagával.

Kulcsszavak: kommunikáció, információ, marketing, történet, storytelling

Szabó Dénes Kristóf

(régész, Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékpark)

Lúdkeltetés régészeti nyomai egy Árpád-kori faluban

Az Árpád-kori félig földbemélyített épületek belső gödreinek lehetséges funkcióiról többféle (egymást nem kizáró) értelmezés felmerült már az üllögödörtől lábítós szövőszékek gödrén át a tárolófunkciókig.

Az M43-as autópálya megelőző ásatásai során Csanádpalota Juhász T.-tanya lelőhelyen feltárt Árpád-kori települészet egyik különleges leletegyüttese egy új használati lehetőséget sejtet: a félig földbemélyített építmény belső gödrében in situ feltárt lúdtojások és a pereme mentén megmaradt, elszenesedett növényi maradványok kotlásra használt ültetőgödör és hozzátartozó fonott kosár vagy kas használatát valószínűsítik.

Mit árul el a lelet az Árpád-kori baromfitenyésztésről és mi sejtethető néprajzi párhuzamok és történelmi forrásadatok nyomán a korabeli lúdkeltetésről? Segíthet-e a lelet az épület vagy akár a település elhagyásának éven belüli datálásában?

Kulcsszavak: Árpád-kor, településrégészet, tojás, baromfitenyésztés, keltetés

Szabó Levente Gábor

(PhD Candidate, University of Szeged, Doctoral School of History)

Japanese ships in the Mediterranean

The rapid modernization of Japan, in the latter half of the 19th century, greatly upset the delicate balance of power in East Asia. After successfully defeating China in 1895, it came into direct conflict with the colonizing powers of France, Russia and Germany. Great Britain wanting to consolidate power in the Far East, decided to enter an alliance with Japan officially in 1902. Consequently, this alliance forced Russia to face Japan without the help of France in the Russo – Japanese War (1904–1905) which eventually resulted in the colossal defeat of the Russian fleet at Tsushima.

The Anglo – Japanese Alliance was renewed in 1911, and a mutual defense pact was incorporated to the agreement. The First World War began on 28 July 1914, and the British ultimatum to Germany expired at midnight on August 4. At the beginning, Japan's entrance to the War was not welcomed, and by the nature of the Anglo-Japanese Alliance, there was no obligation for Japan to automatically join in hostilities even if Britain declared War. On 3rd August 1914, British Ambassador Sir Conyngham Greene visited Minister of Foreign Affairs, Kato Takaaki, and showed him the telegraph which said: “Sir Edward Grey did not think that the Anglo-Japanese Alliance would be involved, nor did he think it likely that His Majesty's Government would have to apply to the Imperial Japanese Government under the terms of that Alliance.”

The British position quickly and often changed in the next few days. Still on 3 August Grey said that if hostilities spread to the Far East, then the British would rely on Japanese support to protect their interest in China. On 4 August, Grey told Inoue Katunosue, Japanese Ambassador to Great Britain, that Britain should avoid, if it could, to draw Japan into any trouble. However, on 7 August, Grey reversed his first proposal and brought a most urgent message to Minister Kato, which said, “It is most important that the Japanese fleet should, if possible, hunt out and destroy the armed German merchant cruisers who are now attacking our commerce.”

Keywords: Japan, WW1, Mediterranean

Szebenyi Tamás

(tudományos segédmunkatárs, Szegedi Tudományegyetem Bölcsészeti - és Társadalomtudományi Kar, Régészeti Tanszék)

Megjegyzések a római–szarmata kereskedelmi kapcsolatokhoz az újabb történeti és régészeti forrásanyag alapján

Az alföldi szállásterületüket elfoglaló szarmata közösségek katonai és gazdasági erejük növekedésével fokozatosan kerültek a Római Birodalom Duna-vidéki politikájának homlokterébe: a jazigok Kárpát-medencei „honfoglalását” követően a Traianus-féle dák háborúk (Kr. u. 105–106), majd a markomann–szarmata háborúk (Kr. u. 166–180) eseményei jelölik ki azokat a súlyponti változásokat, amelyek közvetlenül az árucserre Severus-kori virágkorához vezethettek. Ellentmondásos módon a konfliktushelyzetek a kapcsolatfelvétel dinamikájának részét képezhették, míg a beköltöző újabb, K-i eredetű néphullámok (roxolánok és alánok) a helyi közösségek vásárlóerejét növelhették.

A tetrarchia időszakának császári expedíciói alatt (Kr. u. 285–308) szakadozó kapcsolatfelvétel a Constantinus-dinasztia uralkodása alatt már feltehetően más körülmények között stabilizálódott újra, hiszen a szarmata belháborúk, majd a hun expanzió végletesen csökkenthették a szarmaták jelentőségét önálló politikai tényezőként. A római–szarmata kapcsolatrendszernek kézzelfogható nyomait a régészeti leletanyagban találjuk meg. Míg a szarmata Barbaricumba került római tárgyak meghatározó része a kereskedelmi áru tárgykörébe sorolható, addig nem kérdőjelezhető meg a zsákmány és az ajándék jelenléte sem (bár régészeti módszerekkel egyértelműen nem azonosíthatók jellemző tárgytípusaik).

A numizmatikai anyag időszakos kiugrásai (Kr. u. 69–98 között, illetve Antoninus Pius – Marcus Aurelius uralkodása, majd Constantinus – Valentinianus uralkodása alatt) talán értelmezhetőek stipendiumként is, ami széles körű pénzforgalom hiányában a kereskedelmi kapcsolatok időszakos szorosabbá válásának katalizátoraként nevezhető meg. Az alföldi szakirodalom a témában továbbra is Vaday Andrea 1998-ban, a Gyulai Katalógusok sorozat 6. kötetében megjelent összefoglalását tekinti alapvetésnek. Bár ennek megállapításai nagy vonalakban valóban alkalmazhatók még napjaink kutatásában is, a nagyberuházásokhoz kapcsolódó megelőző feltárások eredményeként megnövekedett leletanyag számos lehetőséget kínál a korábbi álláspontok finomítására. Igaz lehet ez a római–szarmata kapcsolatok vizsgálatának minden alapkérdésére, ám elsődlegesen a kapcsolatfelvétel periodizációjának, illetve az interakció helyszínének kutatását mozdíthatja előre.

Az elmúlt évek anyagközlései igazolták, hogy a Severus-kori konjunktúra (Kr. u. 193–235) árucseréjének „birodalmi fázisként” jellemzése nem tartható, hiszen a nagyobb leletgyűtesekben a szomszédos tartományok áruja magasabb arányban van jelen a távolsági kereskedelem termékeinél. Ezzel szemben a korábbi időszakokhoz képest az Antoninus-korban a lényegi változást éppen a provinciális tömegáru megjelenése hozza el, ami révén a szarmata piacok is becsatlakoznak a birodalmi gazdaság körforgásába. A leletek földrajzi szóródása szintén újabb kérdéseket vethet fel: az utak megkérdőjelezhető szerepe a kereskedelem statikusabb modelljét feltételezi, amiben a korábban feltételezettnél talán nagyobb szerep juthat a szarmaták belső áruforgalmának.

Jelen előadásom célja, hogy gondolatébresztőként/vitaindítóként újra megnyissa a diskurzust a szarmata Barbaricumba került római tárgyak kapcsán, kimozdítva így látszólagos nyugvópontjáról a jelenlegi kutatást.

Kulcsszavak: szarmata Barbaricum; import leletanyag; római–barbár kereskedelem

Szikszai Zsuzsanna

(néprajzkutató, muzeológus, igazgató, József Attila Városi Könyvtár és Múzeum)

Egyedülálló deszkaoromzatok Földeákon

Az oromzat szélesebb értelemben az épület rövid oldala, főleg utcára néző vége. Szűkebb értelemben nyeregvetős lakóházak utcára néző végének tetőzet alatti, padlásteret lezáró része. – Az oromzat megjelölésére tájanként eltérő terminusok alakultak ki, vidékünkön a házvég, végfal elnevezést használták. Az oromzat vagy homlokzat kiképzésére a 19. században többféle anyagot és technikát alkalmaztak. A deszkaoromzatok vidékünkön a 19. században terjedtek el, mintásra zsaluzott deszkaborítással. Szeged környékén faragott lécekből kialakított napsugár ábrázolással díszítették. Apátfalván van a legtöbb még a mai napig is látható deszkás oromzat, melyek gazdagon áttört, fűrészelt rátétekkel díszítettek. Az oromzat tehát a ház homlokzatának, így az utcaképnek is a része; díszítése függött az építető társadalmi és vagyoni helyzetétől. A vidékünkön a deszkás oromzatokkal Banner János, Juhász Antal, Tóth Ferenc, Cs. Sebestény Károly foglalkozott és írt tanulmányokat.

Azonban, Földeák település népi építészetét ezidáig nem fedezték fel. Földeák egy kis község a Dél-Alföldön, Makóhoz közel. A falu többször elpusztult, a török idők után árvíz pusztította, később újraterelítették lakói, főleg földműveléssel foglalkoztak. A Návay család uradalma volt a 18. századtól. A mai Óföldeákat 1845. május 28-án a Maros, május 31-én a Tisza árja öntötte el. A falu lakossága 1846. február 7-én csereszerződést kötött a Návayakkal, melynek értelmében Újföldeákat a magasan fekvő karabukai majorsági földön építik föl. A lakosság vállalta a középületek: a templom, plébánia, jegyzőlak, iskola, faluház fölépítését. Az új települést 115 kh. területen, a Szarazér mellett Mátéffy Pál, Csanád vármegye hites földmérője mérte ki, amely 311 belső telket foglalt magába.

A földeáki deszkás oromzatok főleg geometriai formákkal és napsugaras motívummal díszítettek. A különlegességük abban áll, hogy a deszkás oromzatot lezáró vízvető alá - amely cseréppel vagy bádoggal fedett – még egy 60 cm széles deszkadíszítést szerkesztenek. Ezek a deszkázatok legtöbb esetben kazettás mintázatúak, de vannak ahol áttört indamintások is. Erről a típusról még nem készült leírás. Hasonlóságot mutatnak Apátfalva és Királyhegyes településeken látható házak deszkás oromzatai alatt lévő díszítések, de azok a falazat részei, nem deszkából készültek. Ezen oromzatokat, egy Doberdonál elesett, húsz éves fiatal ács készítette, Burger József, aki a század elején élt és dolgozott Földeákon. Az idő megőrizte számunkra a különleges deszkaoromzatokat, hogy hirdesse az egykori ácsok szaktudását a vidékünkön.

Kulcsszavak: ácsmester, deszkaoromzat, napsugaras, Burger János, Földeák, népi építészet

Szolnoki Zoltán

(történész, muzeológus, doktorandusz, Móra Ferenc Múzeum)

A szegedi Búvár-tó ügye a 20. század elején

A különböző történelmi korszakokban a városrendezési törekvések rendszerint a demográfiai változásokra próbáltak reagálni. A századfordulón az iparosodás és az egészségügyi elvárások párhuzamos, de egymással ellentétes igényei kihívást jelentettek a gyorsan növekvő városok számára.

Szeged esetében megfigyelhető folyamat volt a vidéki lakosság urbanizálódása. A várost körülvevő területekről folyamatos volt a beáramlás, hiszen a nagy árvíz után újjáépülő város biztosabb megélhetést jelentett sokak számára. Az 1910-es években szükségessé vált az új településrészek kialakítása. A bővítések során számos korábban kialakított városi terület léte kérdőjeleződött meg. Ezek közé tartozott az úgynevezett „Kis-, és Nagy Búvártó” is. A tavak feltöltésének kérdése 1912-től kezdve minden évben heves vitákhoz vezetett a Városházán.

Előadásomban bemutatom a tavak történetét, ismertetem a vonatkozó városrendezési vitákat, külön kitérve a korban botrányosnak számító ügyekre. A forrásaim a Móra Ferenc Múzeum dokumentumtárának térképei, az MNL-CsCsVML fondjai, illetve a korabeli sajtómegjelenések.

Kulcsszavak: Búvár-tó, Búvártó, városrendezés, botrány, urbanisztika

Sztankovánszki Tibor

(muzeológus, régész, Móra Ferenc Múzeum)

Sz. Osváth Zsófia

(doktoranda, Szegedi Tudományegyetem Bölcsészeti és Társadalomtudományi Kar)

Pópity Dániel

(régész, Móra Ferenc Múzeum)

Makói ipari park 2023-as feltárásainak eredménye

A makói ipari park területén, a 254. lelőhely középső részén induló beruházáshoz kapcsolódóan a Magyar Nemzeti Múzeum megbízásából a Móra Ferenc Múzeum munkatársai végzik a feltárásokat. A területen júniusban és júliusban próbafeltárással egy 7. századi avar települést azonosítottunk. Ezt követően indult el a megelőző feltárás október elején, amelyet az absztrakt írásakor is folytattunk.

Eddig kb. 24 500 m²-es területen dolgozunk. Az előzetes eredmények alapján az új csarnok helyén egy római kori erődítés és egy kb. 10 síros kis temető (szarmata), valamint egy avar kori település (épületek, kemencék, tárolóvermek, árkok) és egy késő avar kori, kb. 120 síros temető részletének feltárása zajlik. Az avar temetőben több férfi sírjában feltártunk a korszakra jellemző griffes és indás motívumokkal díszített bronzveretes öveket, melyek a későbbiekben a temető pontosabb keltezését segítik.

Kulcsszavak: Makó, Ipari park, szarmata, avar

Rebeka Tiszai

(restorer, Móra Ferenc Museum)

The Art Of The Avantgarde Painter Erzsébet Lóránt (1898-1962) In Connection With The Restoration Of Her Paintings

Erzsébet Lóránt (1898-1963) is a representative of Hungarian avant-garde painting with a modern approach. The presentation reports on the restoration and examination of two paintings in Móra Ferenc museum. Other works of her will be presented from the collection.

Keywords: Erzsébet Lóránt, avant-garde, restoration

Tóth István

(történész, főmuzeológus, osztályvezető, Móra Ferenc Múzeum)

Egy Auer kép nyomában

Egy Battonyán készült 17 db-os képsorozat sok szegedi vonatkozással rendelkezik. Az érdekessége, hogy a korstílusnak megfelelő emlékmű azon túl, hogy Auer Lajos által lett megörökítve, számos más szegedi vonatkozással bír. Így például Szolcsányi Gyula és Herner készítette Szegeden. Öntötte a központi Turul alakot Krausz Ferenc budapesti öntő, a két szélső kandelábert Richweisz János szegedi vas - és fémöntőde készítette. Az egész emlékmű pedig Sebestyén Endre szegedi műépítész alkotása. Az Uj Nemzedék című napilap 1930. augusztus 26-án számolt be az emlékmű avató ünnepségről.

Kulcsszavak: Auer Lajos, fotográfia, Szeged

Tóth István

(történész, muzeológus/ segédmuzeológus, Móra Ferenc Múzeum)

Kis szegedi futballtörténet. A magyar válogatott és szövetségi kapitányok Szegeden

A magyar válogatott futball ismét fénykora felé tart, s emellett a szegedi futball is kezd kikerülni abból a gödörből, melybe 1989-től fogva került. De hogyan kapcsolható össze a magyar válogatott labdarúgás és Szeged városa és futballja?

Előadásomban be kívánom mutatni, hogy a mindenkori válogatott és szövetségi kapitányai hány alkalommal jártak Szegeden, milyen céllal, illetve milyen fogadtatásban részesültek. Vajon az Aranycsapat beopta magát a szegedi szurkolók szívébe? Albert Flórián bevette-e a szegedi kapukat? Ezekon felül kitérek arra is, miként segédkezett Szeged városa az európai futball porondján.

Kulcsszavak: labdarúgás, Szeged, helytörténet, MLSZ, magyar válogatott

Törőcsik István

(régész, doktorandusz, Szegedi Tudományegyetem, Régészeti Tanszék)

A szegedi Szent György-torony rövid története

A szegedi Szent György-torony egy önállóan csak rövid ideig létező építménye volt a városnak; a felsővárosi "Szentgyörgyi" avagy "Tornyos" Iskola 1905-ös lebontásakor meghagyott, a 19. századi iskolaépületben lépcsőházként funkcionáló homlokzati tornyot hívták így a szegediek közel két évig, amíg el nem tűnt a bontó csákányok alatt ez a részlet is. A középkori szegedi templomokról monográfiát író Cs. Sebestyén Károly feltételezte, hogy a torony legalább részben a középkori Felszeged plébániatemplomának, a Szent György-templomnak eredeti tornya volt, amit a 18. században újjáépített templomban, majd az ebből kialakított iskolában változatlanul meghagytak.

Az előadás annak kérdését igyekszik körbejárni, hogy mekkora valószínűsége volt ennek; a kortárs örökségvédelmi eljárás vizsgálata során pedig arra a kérdésre is választ kapunk, hogy hibázhatott-e Tömörkény István, a Kultúrpalota akkori igazgatója a torony műemléki értékének megítélésénél.

Kulcsszavak: Szeged, Szent György-templom, építéstörténet, régészet

Ujszászi Róbert

(numizmatikus, főmuzeológus, Móra Ferenc Múzeum)

Szentkultusz Árpád-kori pénzeinken

Előadásomban a magyar pénztörténet első háromszáz évének éremanyagát veszem vizsgálat alá, abból a szempontból, hogy megfigyelhető-e pénzeinken szentek ábrázolása, vagy valamilyen kultusszokkal kapcsolatos momentum. Igyekszem új szempontokat és értelmezési lehetőségeket fölillantva bemutatni az ebbe a kérdéskörbe tartozó pénzeket, több olyan éremképet is be kívánok mutatni, amelyekhez korábban nem társították valamely szent tiszteletét. Ezen kívül más éremképi elemek szentkultusz irányából történő vizsgálatára is kísérletet teszek röviden.

Egyszersmind igyekszem azonosítani az éremképeket, mert egyes ábrázolások pontos értelmezése máig sincs megnyugtató módon tisztázva, továbbá pontosan meghatározni azok jelentését. Szent László kultuszának nyomon követése mellett elsősorban Szent István, Szent Móric, az evangélisták, a Szentháromság kultusz, valamint Szent Mihály, Szent György, Szűz Mária és Jézus ábrázolásai kerülnek vizsgálat alá.

Kulcsszavak: numizmatika, Árpád-kor, szentkultusz, ikonográfia

Vágfalvi Zoltán Csaba

(doktorandusz, gimnáziumi tanár, Szegedi Tudományegyetem, Jelenkortörténeti és Összehasonlító Történettudományi Doktori Program, Szegedi Deák Ferenc Gimnázium)

Egyházakhoz kötődő társulások a két világháború között: fogalmi anarchia és a kategorizálási misztérium csapdái

Készülő doktori értekezésemben a római katolikus egyházhoz kapcsolható társadalmi szervezetek – körök, egyletek, Mária-kongregációk – közéleti, politikai tevékenységét, szűkebb és tágabb környezetükre gyakorolt hatását vizsgálom. Az időkereteket a két világháború jelöli ki, de szükséges kitekinteni a dualizmus korára is, hiszen e társulások jelentékeny részét akkor alapították.

Kiindulási pontom Szeged, a magyar katolicizmus egyik központja, országos viszonyítási pontok bevonásával. Már kutatásaim kezdetén kiderült, egyáltalán nem könnyű kontúrokkal ellátni ezt az összetett egyesületi kategóriát. A témával foglalkozó történeti tanulmányok jó része nem is bajlódik az elkülönítés komplex problémájával. A szerzők többsége nem helyezi el a társadalmi térben a vizsgált egyesületeket, nem mutatja be viszonyukat az államhoz, a jogi környezethez vagy más szervezetekhez és általában tipizálásuk is zavaros. Az állam-, a jog- és a társadalomtudományok behatóbban vizsgálják a kérdést, szakcikk, kötetek sokaságát termelve az egyének különféle, nem csak, vagy leginkább nem egyházi kötődésű társulási formáiról. Saját munkám során is kényelmesebb lenne a tárgyalt egyesületeknek csupán az egyházakhoz fűződő viszonyát vizsgálni. Ám ez azt a torz látszatot keltené, hogy vajmi kevés közül a társadalom egészéhez. Holott vonatkoztak rájuk világi törvények, nem szólva arról, hogy maguknak az egyházaknak az államhoz fűződő viszonyát is jogszabályok határozták meg. A szóban forgó szervezetek leválaszthatatlanok a társadalom bonyolult szövedékéről, miközben lényegesen különböznek más társulásoktól.

Előadásomban több nézőpontból érzékeltetem a kérdés komplexitását első sorban a Horthy-korszak bevett felekezeteire, hangsúlyosan a római katolikus egyházra vonatkozóan. Bemutatom, hogy a nagyobb egyházak viszonylag egyértelműen szabályozták az egyesülés lehetőségeit, feltételeit. Ezt összevetem a világi jogalkotás álláspontjával, majd társadalomtudományi eredmények segítségével hívásával mutatom be, miért hibás történetírói gyakorlat összemosni az egyházakhoz kötődő társadalmi szervezeteket a leggyakrabban civilnek nevezett társulásokkal. Konklúzióm, hogy ez utóbbiak társadalmi szervezetek, javarészt nonprofit, nem kormányzati, de nem is civil alakulatok. Két nagy kategóriára bonthatók, mely kategóriákat a világi hatósági jóváhagyás kötelezettsége választ el egymástól. A két nagy halmazon belüli klasszifikáció viszont problémás, nem egységesíthető, legfeljebb flexibilis ernyőkategóriákban gondolkodhatunk.

Kulcsszavak: egyháztörténet, egyesületek, kutatáselmélet, kategorizálás

Vámos Gabriella

(*etnográfus, muzeológus, Semmelweis Orvostörténeti Múzeum*)

„Fújtak rá cukrot, hogy ne fájjon annyira...” Adatok a cukor népi szemgyógyításban betöltött szerepéhez a 18–20. században

A cukor szélesebb társadalmi körökben való fogyasztása a 18. század végére, a répacukor elterjedésének köszönhető, de elmondható, hogy a parasztság tagjai között még az 1900-as évek elején is luxuscikknek számított. A paraszti cukorhasználat az I. világháború után bontakozott ki, amikor a cukros ünnepi ételek száma is megnőtt, az 1920-as évektől pedig elkezdődött a cukros lekvár-, és befőtt főzés korszaka. A paraszti társadalom szegényebb rétegei számára a cukor nagy ünnepeken kívüli fogyasztása ritkaságszámba ment, és nem véletlen, hogy egy alig használt alapanyag a népi gyógyászat eszköztárába is bekerült.

A Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Adattár gyűjteményeiben és a Népi Gyógyászati Archívum anyagában kutatva feltűnt, hogy a sebgyógyításról, vagy a nátha kezeléséről szóló leírások mellett, a szem betegségeinek pl. hályog, trachoma gyógyítására használt elemként milyen gyakran előfordult a cukor alkalmazása is.

Előadásom tehát a cukor szembajok kezelésében betöltött szerepére fókuszál, és a cukorhasználatot új perspektívába helyezve arra keresi a választ, hogy vajon milyen hatások eredményeként kapcsolódtak ehhez az édességhez gyógyító képzetek és gyakorlatok. Kutatásom egyúttal kísérlet arra is, hogy kapcsolódási pontokat találjon a néprajztudomány és az orvos- és gyógyszerészettörténet között.

Kulcsszavak: népi gyógyászat, szembetegség, cukor, Népi Gyógyászati Archívum

Vincze Gábor

*(történész, muzeológus, Tornyai János Múzeum, Könyvtár és Köz művelődési Központ –
Emlékpont)*

Kukovecz Anna (Nana) haláláról egy 1959-es állambiztonsági nyomozás tükrében

1959-ben széles körű nyomozás kezdődött el volt csendőrnnyomozók, rendőrdetektívek, "horthysta" katonatisztek ellen, akik részt vettek az 1942-es délvidéki razziában és/vagy kommunistaellenes nyomozásokban. Nem csak azokat "vették elő", akik bő másfél évtizeddel korábban "kommunistaüldözések" részei voltak, hanem olyan személyeket is, akik negyven (!) évvel korábban követtek el vélt vagy valós bűnöket.

Közéjük tartozott Hrabák István honvéd főhadnagy is, aki 1919-ben a Nemzeti Hadsereg géppuskás szakaszának parancsnoka volt. Ő 1919. augusztus 3-án parancsot kapott arra, hogy egy csendőrkülönítmény élén vonuljon Szatymazra és gyűjtse be az ott és a környékbeli falvakban feltalálható kommunistákat, volt direktórium tagokat és kísértesse be őket Szegedre. Ekkor, augusztus 5-én négy kommunistát bírósági ítélet nélkül felakasztottak Szatymazon, és aznap vesztette életét a Szatymazra menekült kommunista művésznő, Kukovecz Anna (művésznéven: Nana) is. Negyven évvel később Hrabák Istvánt vádolták meg a kommunisták kivégzésével és a művésznő halálával is. A visszaemlékezők vallomásai teljesen ellentmondásosak voltak, a valóságot igen nehéz utólag megtudni.

A kutatásaim szerint Hrabák Istvánt egy koncepció eljárás nyomán ítélték halálra és végezték ki. Kukovecz Nana halálának valós körülményeit igyekszem tisztázni az előadás során.

Kulcsszavak: tanácsköztársaság, Szatymaz, kommunista emlékezetpolitika, 1959-es megtorlások

Vona Zoltán

*(hallgató, Debreceni Egyetem Bölcsészeti - és Társadalomtudományi Kar, Történelmi Intézet,
Néprajzi Tanszék)*

Egy alföldi nagyváros temetkezésének sajátos jegyei a XVIII. századtól napjainkig

Előadásomban egy alföldi nagyváros – Debrecen – temetkezésének sajátos jegyeit szeretném bemutatni a XVIII. századtól kezdődően napjainkig. Prezentációmban a temetkezés kapcsán egy idáig kevésbé vizsgált tényezőre, a természetföldrajz meghatározó szerepére szeretném felhívni a közönség figyelmét.

Debrecen területe egykor jóval nagyobb kiterjedésű volt, mint napjainkban: magába foglalta a Hortobágy egyes részeit, északon szőlőskertek ölelték körbe, keleten pedig az úgynevezett Erdőspusztá tartozott hozzá. Az eltérő földrajzi adottságok más és más gazdálkodási módot tettek lehetővé, amely következtében az egyébként egy városhoz tartozó polgároknak eltérő életmódja alakult ki. A földrajzi sajátosságok életmódra gyakorolt hatása a temetkezés kapcsán napjainkig kimutatható a térségben: másabb módon temetkeztek a hortobágyi pásztorok, mint a józsi szőlősgazdák vagy éppen az erdőspusztai vákácncosok. Előadásomban tehát – teljesen a jelenkorig vezetve – ezeket a folyamatokat és eltéréseket kívánom bemutatni.

Kulcsszavak: temetkezés, temetők, természetföldrajz, Debrecen, életmód

Zsiga Nikoletta Evelin
(*doktoranda, Szegei Tudományegyetem*)

Az afrikai gyarmati „népirtások” összehasonlító elemzése (1870–1918)

A 19. század második felében elindult a hajsza Afrikáért, aminek következtében az európai gyarmatosító hatalmak felosztották egymás között a kontinenst, illetve meghúzták a még ma is meglévő határokat. A gyarmatok tényleges meghódításáig és a gyarmati uralom megszervezéséig eltelt közel 40–50 év alatt afrikai emberek millióit irtották ki, mészárolták le az európai gyarmatosítók. A belga és a német kolonializmus abból a szempontból hasonlóságot mutatott, hogy az őslakosokat nem kímélve, illetve azokat megtizedelve kívánták elérni céljukat, kizsákmányolni az adott területet. A „módszerek” között volt a csonkítás, a kényszermunka és a sivatagba szorítás, de az első koncentrációs táborok is ebben az időben jelentek meg.

Előadásom során a belga és a német gyarmati mészárlások összehasonlítására törekszem, illetve arra keresem a választ, hogy a gyarmati közigazgatások milyen szerepet játszottak a mészárlások kialakulásában, milyen okokra vezethetők vissza a „konfliktusok”, milyen intenzitással zajlottak, és elismerték-e a történelem során népirtásként a történeteket.

Kulcsszavak: népirtás, gyarmatosítás, mészárlás

